

רמב"ם מבואר

ספרי משפטים ושופטים

מעט מן האור, מוסף ספרות. י"ז באלול תש"ע.

הרב עדו רכניץ

מכון משפטי ארץ, עפרה, ומפעל משנה תורה שע"י ישיבת אור וישועה.

כולם יחדיו, כאשר רואים את התמונה הכוללת העולה מההדרות התורה, ומחיפוש האמת והצדק. הרמב"ם, כינס את ההלכות השונות בשפה ברורה ונעימה, תוך הקפדה על חלוקה עניינית ומסודרת. בכך הוא נתן לנו את האפשרות לראות את המשפטים יחדיו.

כדי לפתור את הבעיה השנייה נוספו לרמב"ם המבואר נספחים מעשיים בהלכות ריבית, היתר עיסקא, חוזה שכירות, חוזה עבודה, ועוד. "אמר רבי יוחנן כל הלומד תורה ואינו משמר אותה - נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו [=שלא נברא]... אמר רבי אחא כל מי שמשמרה ועושה - זוכה שתשרה עליו רוח הקדש" (מדרש

תנחומא פרשת עקב סימן ו). התורה איננה פילוסופיה תיאורטית, אלא ספר שמממש עקרונות שמימיים בעולם הזה. הדברים נכונים בכל חלקי התורה, ובכלל זה בחלק המשפטי.

בלימוד העקרונות וביישום שלהם בחיי המסחר והכלכלה השכנות והקהילה, תורם כל אדם את חלקו להשבת שופטיו כבראשונה ויועציו כבתחילה, "אחרי זה יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה" (ישעיהו א', כ"ו).

התורה איננה פילוסופיה תיאורטית, אלא ספר שמממש עקרונות שמימיים בעולם הזה. הדברים נכונים בכל חלקי התורה, ובכלל זה בחלק המשפטי.

רבי יעקב בן הרא"ש, בפתיחה לטור חושן משפט כתב: כי המשפט הוא יסוד ועיקר גדול בעבודת ה'. אולם, דומה שלציבור קל יותר להבין את הקשר בין הלכות שבת וכשרות לבין עבודת ה', מאשר את הקשר של המשפט לעבודת ה'. שבת שומר כל אדם בביתו, אולם, משפט, כך טוענים, הוא עניין לבעלי מקצוע - לדיינים ועורכי דין.

אלא שעמדת התורה שונה. לימוד תורה, ובכלל זה משפט, הוא מצווה המוטלת על כל יהודי, ולא רק על רבנים. יתרה מזו, כל אדם בחייו מתחכך בסוגיות ממוניות ומשפטיות רבות - הוא עובד ומעסיק, הוא משכיר דירה

וקונה רכב, הוא מלווה ולווה. על כל הפעילות הזו יש לתורה מה לומר. אולם, הקושי בלימוד משפט הוא כפול. ראשית, הסוגיות קשות והמחלוקות מרובות ושנית, ישנו פער לא-קטן בין הסוגיה לבין המציאות בה אנו חיים.

הפתרון לבעיה הראשונה טמון בלימוד הרמב"ם. "משפטי ה' אמת - צדקו יחדו" (תהילים י"ט, י'), הדרך לראות את האמת שבתורה היא דווקא על ידי הראייה הרחבה, כאשר רואים את המשפטים

